

Pôvodné Darwinovo dielo (v angličtine) nesie názov THE ORIGIN OF SPECIES BY MEANS OF NATURAL SELECTION (1859). Anglický výraz „NATURAL SELECTION“ niektorí autori do slovenčiny (ale aj češtiny) prekladajú ako „prírodný výber“ a iní ako „prirodzený výber“. Ktorý z nich je správnejší, výstižnejší alebo vhodnejší?

Nejednoznačnosť je spôsobená tým, že anglické prídavné meno „natural“ je možné preložiť aj ako „prírodný“, ale aj ako „prirodzený“. Na čo poukazujú tieto slovenské pojmy? Oba preskúmame v kontexte Darwinovho učenia a materializmu.

Stručne o Darwinovom učení

Aj v časopise Solas na viacerých miestach vysvetľujeme, že Darwinovo učenie samo o sebe, ale aj ako materialistický svetonázor (materializmus) stojí na základnom predpoklade, podľa ktorého: Základom všetkého jestvujúceho je látka, hmota, ktorá existuje večne a je samobytná, samohybná a samo organizujúca sa a je nezávislá od akéhokoľvek vedomia. Podľa tohto pohľadu hmota a príroda (materiálne bytie) je jediná forma existencie a neexistuje žiadne iné bytie odlišné od prírody alebo prírode nadradené. Podľa materializmu teda neexistuje žiaden duchovný svet, žiadne duchovné bytosti, neexistuje Boh.

Dôležitým atribútom hmoty je jej pohyb, ktorý podľa materializmu, je neoddeliteľnou vlastnosťou hmoty; je nevytvoriteľný a nezničiteľný ako hmota sama a je spôsobom jej existencie. Pritom je hmota „samohybná“, t.j. na pohyb (v úplne všeobecnom zmysle slova) nepotrebuje vonkajšiu nadprirodzenú silu – silu, ktorá nemá pôvod v hmote, v prírode. V materializme a Darwinovom učení sa tvrdí, že život a následne jeho rozmanité formy, sa vyvinul sám od seba z neživej hmoty cestami náhody, mutáciami (malými zmenami), prírodným (alebo: prirodzeným) výberom a dlhými časovými obdobiami.

Prírodný

Slovo „prírodný“ obsahuje myšlienku z materialistickej predstavy sveta o existencii iba jediného materiálneho bytia – prírody, ktorého základom je samobytná, samohybná a samo organizujúca sa hmota (príroda) nezávislá od akéhokoľvek vedomia. Všetok jej pohyb a sily pôsobiace v nej majú pôvod iba v nej samej – teda: v prírode.

Prirodzený

Toto slovo obsahuje myšlienku, že všetko v materiálnom svete prebieha samo od seba, samovoľne, prirodzene, bez pôsobenia vonkajšieho činiteľa a všetko sa odohráva v prirodzenom (nie umelo vytvorenem) prostredí.

Synonymické slová?

Niektorí autori tvrdia, že slová prírodný a prirodzený sú synonymické a preto je jedno, ktoré z týchto pojmov použijeme. Nezhodujem sa však s týmto názorom preto, lebo nie vždy môžeme tieto pojmy rovnocenne (synonymicky) použiť. Uvediem príklad. V materializme a vo filozofii vôbec sa počiatky materialistického pohľadu na svet spájajú s tzv. *milétskymi prírodnými filozofmi* i. Keby sme v pomenovaní týchto filozofov nahradili slovo „prírodný“ slovom „prirodzený“ (teda *milétski prirodzení filozofi*) nedávalo by to zmysel, lebo by sa zmenil obsah pôvodného pomenovania.

Navrhujem nasledovný postup

Pretože v slovenčine (a ani v češtine) nemáme jeden pojem (slovo), ktorý by v sebe zahŕňal (obsahoval) súčasne obe myšlienky, musíme sa rozhodnúť pre jeden z nich a potom k nemu pridať definíciu (vysvetlenie obsahu).

Uprednostňujem slovo „prírodný“ – teda „prírodný výber“, pretože lepšie vystihuje podstatu Darwinovho učenia (biologickej evolúcie) a materializmu a navrhujem k nemu pripojiť nasledovné vysvetlenie:

„Prírodný výber (prírodná selekcia) je proces, ktorý samovoľne prebieha v prírode, ktorý z viacerých variácií biologických organizmov toho istého druhu (mutantov) vyberá prispôsobivejšie daným prírodným podmienkam (vhodnejšie/schopnejšie na prežitie). Prírodný výber jedny mutanty uprednostňuje a druhé potláča (odmieta). V biologických systémoch je považovaný za motor (hnaciu silu) evolúcie.“

Drahoslav Vajda

<http://drahoslav.solas.sk>

ⁱ Pozri články v mimoriadnych číslach časopisu *Solas*, alebo/a tiež web stránky <http://solas.sk/konferencie>

,
<http://casopis.solas.sk/casopis>

,
<http://blog.solas.sk/>

,
<http://drahoslav.solas.sk/clanky/stvorenie-a-veda/>

.

Umiestnené: 24. mája 2016

Upravené: 3. mája 2017